

DESPRE CONTRIBUȚIA PUBLICISTICĂ A LUI LUCREȚIU PĂTRĂȘCANU LA LUPTA DUSĂ DE PARTIDUL COMUNIST ROMÂN ÎMPOTRIVA PERICOLULUI FASCIST ȘI PENTRU APĂRAREA INDEPENDENȚEI ȘI SUVERANITĂȚII ȚĂRII ÎN DECENIUL AL IV-LEA

de MARIN C. STANESCU

În galeria ilustrațiilor oameni politici pe care poporul român i-a dat în prima jumătate a veacului al XX-lea, la loc de cinste se află personalitatea militantului de seamă al Partidului Comunist Român, Lucrețiu Pătrășcanu.

Născut la 5 noiembrie 1900 în orașul Bacău, Lucrețiu Pătrășcanu a purtat întotdeauna și peste tot dragostea de glia strămoșească, așa cum, de două milenii, moșii, strămoșii săi și ai noștri au făcut-o fără întrerupere.

Situația sa socială, condițiile materiale oferite de familie i-ar fi asigurat o viață liniștită, prin situarea sa în rîndul unei categorii de oameni fără griji în societatea burgheză. Dar nedreptatea întâlnită la tot pasul în orînduirea capitalistă nu l-a lăsat nepăsător față de soarta celor mulți. A înțeles încă din adolescență că locul său e numai alături de proletariat, clasa cea mai înaintată a societății și că pentru aceasta trebuie să se înregimenteze cu mintea și cu sufletul în partidul revoluționar al muncitorilor. Așa se face că, student fiind, se atașează, odată pentru totdeauna, cauzei nobile a proletariatului, luptei grele plină de sacrificii pentru înlăturarea orînduirii capitaliste și instaurarea socialismului.

Luptînd și învățînd excelent la universitate sau în asprele bătălii de clasă, tînărul Lucrețiu Pătrășcanu ia parte activă la opera de făurire și afirmare a Partidului Comunist Român, a Uniunii Tineretului Comunist, a Blocului Muncitoresc-Țărănesc, a altor organizații revoluționare conduse ori influențate de partid. În întreaga sa viață a participat la editarea, sau a colaborat la cele mai multe ziare și publicații legale și ilegale editate de comuniști în care a exprimat cu patos revoluționar punctele de vedere ale partidului în cele mai importante probleme ce frămîntau mișcarea noastră muncitorească, societatea românească în ansamblul ei. Iar ca avocat, a apărut cu strălucire sute de comuniști și muncitori căzuți victime politicii de clasă a burgheziei. A participat la congresele II, IV și V ale P.C.R., la congresul IV și plenara a XIII-a ale Cominternului, la alte congrese și conferințe internaționale ca reprezentant al partidului nostru comunist.

Am menționat numai cîteva din aspectele importante ale activității sale revoluționare din perioada interbelică, cu gîndul că astfel vom putea înțelege mai bine rădăcinile contribuției sale deosebite la lupta dusă de Partidul Comunist Român — avangarda revoluționară a poporului nostru — în deceniul al IV-lea, împotriva pericolului fascist, pentru înfăptuirea Frontului popular în România, pentru salvarea independenței și suveranității naționale a țării noastre. De fapt, în comunicarea de față ne vom referi la anii 1935—1937. Aceasta deoarece, după cum se știe, în anii 1932—1934, el a lucrat mai mult la Moscova, fie ca reprezentant al P.C.R. la acest for comunist internațional, fie ca profesor la școala leninistă din capitala sovietică. După întoarcerea de acolo, o vreme a activat ca instructor la regionala Moldova a partidului. Este epoca în care el scrie

numeroase articole în publicații ca „Manifest“ (Iași), „Înainte“ (Bacău) și, bine înțeles, la cele din București și din alte centre din țară.

Ca urmare a instaurării nazismului la putere în Germania, la 30 ianuarie 1933, crește continuu pericolul fascismului pentru popoarele bătrinei Europe. Politica agresivă și revanșardă dusă de Hitler și Mussolini face să crească pericolul unui nou război mondial. Îngrijorarea popoarelor se accentuează. De aceea, în toată lumea, dar mai ales în Europa, lupta forțelor progresiste și democratice, în frunte cu comuniștii, ia o amploare uriașă. Oameni de cele mai diferite convingeri politice, proveniți din toate clasele sociale își unesc forțele pentru a împiedica extinderea pericolului grav ce amenința pacea și civilizația lumii.

Intrucât pericolul fascist plana tot mai sumbru și asupra României, atât din exterior, cât și prin intensificarea activității organizațiilor fasciste în interior, în prima jumătate a anului 1933 P.C.R. ia inițiativa înființării unei organizații naționale de luptă împotriva acestui pericol. După cum se știe, în iunie 1933, s-a creat Comitetul național antifascist, care reunea în rândurile sale reprezentanți ai celor mai diverse clase și păături sociale: muncitori, intelectuali studenți etc. Treptat, atât prin C.N.A., cât și prin alte forme organizatorice și propagandistice, P.C.R. inițiază o mișcare, devenită tot mai largă, de demascare a fascismului intern și internațional.

La această luptă și-a adus o contribuție, atât publicistică, cât și practică militantul comunist Lucrețiu Pătrășcanu. În comunicarea de față ne vom ocupa de contribuția sa publicistică la această luptă.

Mai întâi, trebuie relevată transformarea publicației „Manifest“, ce apărea la Iași, într-o tribună de luptă antifascistă de apărare a valorilor spirituale și materiale produse de poporul român. De asemenea, ca fiu al Bacăului, a onorat publicația locală, „Înainte“, organ de luptă pentru apărarea libertăților cetățenești, apărută începând din 15 octombrie 1935, cu cîte două articole în fiecare număr, semnate modest, cu pseudonimul I. Vrabie. Alte articole au apărut în publicații de stînga ca: „Arena“, „Atlas“, „Cuvîntul liber“ ș. a., în ziare de mare tiraj ca „Adevărul“, „Dimineața“, „Zorile“ etc.

Se cuvine a aminti, fie și succint, că ascuțișul penitei lui Lucrețiu Pătrășcanu s-a îndreptat, mai întâi, împotriva politicii războinice, reacționare a celor două state fasciste europene, Germania și Italia.

„Încăunarea hitlerismului ca putere de guvernămînt în Germania — scrie el la 10 iulie 1935 — a ridicat potențialul pericolului de război în Europa la un grad încă necunoscut în întreaga epocă postbelică“¹. Cu o perspicacitate izvorîită din analiza realistă a situației complexe social-politice, proprie comuniștilor, el arăta că această politică a lui Hitler viza în primul rînd Uniunea Sovietică, în al doilea rînd Austria și Cehoslovacia, iar în al treilea rînd Franța, schimbînd astfel echilibrul raportului de forțe în Europa, bazat pe alianțele existente. În acest context, el aprecia valoarea deosebită a pactului sovieto-francez.

Intr-un alt articol, condamînd cu hotărîre atacul perfid al Italiei asupra Abisiniei, reliefează că prin aceasta Mussolini vrea să abată atenția maselor populare din țara sa de la situația grea în care le dusese după 13 ani de guvernare fascistă. „În zilele în care omenirea, 21 de ani de la marel război, își plînge încă morții, și-și tîmăduiește rănile neînchise, Italia fascistă dă semnalul unui nou incendiu. Pornit în Africa, el se poate întinde cu repeziciune în Europa, căci dictaturile fasciste, deschise sau mascate, au transformat de mult continentul nostru într-o imensă pulberărie, căreia îi va ajunge o seînteie pentru ca să se aprindă și să cuprindă întreg pămîntul“².

¹ Victor Mălin, *Garantul unui pact*, în „Manifest“, literar, social, artistic (Iași), nr. 5 din 10 iulie 1935.

² Victor Mălin, *Războiul împotriva Abisiniei*, în „Manifest“, nr. 6, din 28 iulie 1935.

Totodată, el a supus unei critici vehemente poziția de neutralitate a guvernului Blum din Franța față de războiul civil din Spania, arătând că prin aceasta, dat fiind sprijinul masiv militar acordat de Germania nazistă și Italia fascistă juntei militare, se fac deservicii chiar și frontului popular din Franța. O victorie a lui Franco — scria el — „Va însemna un nou triumf pentru hitlerism, o nouă întindere a frontului dictaturilor fasciste, o nouă bază de acțiune și sprijin în Europa pentru politica războinică a Berlinului”³.

Acest strigăt de alarmă nu era însoțit nici de pesimism și nici de disperare. Lucrețiu Pătrășcanu aprecia, pe bună dreptate, că forțele păcii și democrației erau incomparabil mai puternice, dar ele trebuiau să se unească pentru a bara drumul fascismului. Enumerând aceste forțe, L. D. Pătrășcanu arăta că pe lângă popoarele lumii, „guvernele Franței și Angliei sînt azi potrivnice războiului și acest lucru este esențial. Alături de aceste state se situează — ca element fundamental în blocul păcii — Uniunea Sovietică”⁴. El menționa, de asemenea, printre forțele potrivnice fascismului și războiului, majoritatea statelor membre ale Ligii Națiunilor.

Se înțelege că majoritatea articolelor sale se refereau la situația din România, la necesitatea unirii tuturor forțelor sănătoase naționale, de la comuniști pînă la liberali și conservatori, pentru bararea la timp a drumului fascismului și apărarea regimului burghez constituțional.

Demascînd pas cu pas fărădelegile fasciștilor din România, legăturile acestora cu nazismul, politica lor de trădare a intereselor naționale, Lucrețiu Pătrășcanu militează permanent pentru unirea într-un puternic șuvoi a clasei muncitoare, a intelectualității, indiferent de naționalitate, pentru închegarea frontului popular în România, singurul capabil să ferească țara de la catastrofe incalculabile, exprimînd și în aceasta poziția profund patriotică a Partidului Comunist Român.

Interesele celor 18 milioane de oameni ai muncii, români și de altc naționalități — scria el — sînt potrivnice dictaturilor fasciste, „Căci un asemenea război pentru masele românești înseamnă o adevărată crimă, iar pentru masele celorlalte naționalități nu numai că nu poate lua forma unui război de eliberare națională — așa cum susține presa revizionistă —, ci va duce la întărirea dictaturilor fasciste în Europa, dictaturi dușmane neîmpăcate ale tuturor maselor populare, indiferent de naționalitatea lor”⁵. Orientarea fasciștilor români către o colaborare cu revizionistii fasciști externi, eventualul succes al unei asemenea politici — spunea el — „ar însemna nu numai distrugerea situației prezente, ci și o primejdie imediată pentru vitalele interesele ale tuturor celor 18 milioane de locuitori ai țării”⁶.

„Aliații lui Hitler din România — scria L. D. Pătrășcanu —, care sînt și aliații revizionismului ungar, realizînd dictatura lor, vor arunca România într-un război de aventură, îndreptat nu numai împotriva U.R.S.S., ci și împotriva hotarelor țării”⁷. Chemînd masele populare la luptă și vigilență, el atrăgea atenția că „orice întîrziere, orice șovăire atrage după sine trădarea unui popor întreg care vrea pace și libertatea lui națională ca popor independent”⁸.

³ L. D. Pătrășcanu, Ce vor comuniștii, în „Cuvîntul liber”, revistă săptămînală, politică, literară, teatru, artă, nr. 47 din 26 septembrie 1936.

⁴ Victor Mălin, Cine sînt trădătorii, în „Manifest”, nr. 10 din 30 noiembrie 1935.

⁵ Ibidem.

⁶ Dr. Lucrețiu Pătrășcanu, Ce înseamnă un regim dictatorial, în „Vitrina” (Turnu Măgurele), nr. 9 din 25 martie 1936.

⁷ „Dimineața”, nr. 10507 din 25 martie 1936.

⁸ L. P., Semnificația condamnării de la Chișinău, în „Arena”, politică, edilitară, socială, nr. 2, 12 aprilie 1936.

Primul articol referitor la necesitatea înfăptuirii frontului popular în țara noastră, care cuprindea și un program minimal în 6 puncte al acestuia, a apărut în „Dimineața” din 20 august 1935 și avea ca titlu simplu și precis : Frontul popular. Ca și alții, socotim și noi că, deși e semnat Petre Pandrea, prin conținut, stil și semnificație, acesta aparține lui Lucrețiu Pătrășcanu, dar care, pentru a nu atrage luarea aminte a autorităților, a preferat să pună sub el semnătura cumnatului său, cunoscut și hotărât luptător antifascist. De altfel, în numeroase articole ale sale din 1935—1936, problematica și argumentarea revin de fiecare dată aproape textual, iar referirile din prima parte la C. G. Costa-Foru numai el le putea face, deoarece colaborase adesea cu bătrînul și ilustrul om politic.

De pildă, la 7 septembrie, deci la 3 săptămîni de la apariția aceluia articol, relevînd rolul frontului popular, el relua mai pe larg și comentat programul de luptă al forțelor unite în frontul popular⁹. Despre același lucru, într-un alt articol, intitulat sugestiv : Pe drumul frontului popular, scria despre programul acestuia că el trebuia să cuprindă următoarele puncte : „dizolvarea partidelor și organizațiilor fasciste ; dizolvarea și desființarea formațiunilor paramilitare ; libertate de acțiune pentru toate organizațiile antifasciste ; reducerea la tăcere a conducătorilor organizațiilor drepte, direct răspunzători pentru ultimele tulburări ; asigurarea și lărgirea drepturilor și libertăților cetățenești ; desființarea stării de asediu și a cenzurii ; asigurarea unui regim de pace în afara granițelor României prin încheierea pactului de asistență mutuală cu Uniunea Sovietică ; o puternică acțiune împotriva scumpirii traiului, împotriva ofensivei patronale și a fiscalismului excesiv ; pentru o largă amnistie”¹⁰.

În numeroase articole, Lucrețiu Pătrășcanu, exprimînd concepția P.C.R. în această problemă, arată cine trebuia să facă parte din frontul popular antifascist și anume : Partidul Comunist Român (prin organizațiile de masă create de el, ca, de pildă, Blocul Democratic), Partidul Social-Democrat, Partidul Socialist, Sindicatul muncitorilor, Frontul Plugarilor, Madoszul, Partidul Național-Țărănesc, Partidul radical-țărănesc, Partidul conservator, stînga Partidului Național-Liberal, organizații de meseriași și funcționari, cercuri culturale, comitetele contra scumpeții, organizații sportive etc. În frontul popular antifascist, scria Lucrețiu Pătrășcanu, „muncitorimea are de jucat rolul determinant. Pentru că nu trebuie să se uite că muncitorimea reprezintă cea mai consecventă, activă și hotărâtă forță antifascistă”¹¹.

De numele lui Lucrețiu Pătrășcanu — ca și al altor militanți comuniști — sînt legate tratativele duse de P.C.R. cu Partidul Național-Țărănesc, cu alte partide și organizații în vederea colaborării în alegerile din decembrie 1937. Cîte eforturi n-a depus pentru a-l convinge pe Iuliu Maniu să retracteze pactul încheiat atunci cu Corneliu Codreanu. Scrisoarea trimisă lui Maniu la 2 decembrie, care apoi a fost tipărită și difuzată ca foaie volantă, stă mărturie despre înțelepciunea, responsabilitatea și realismul politic a partidului nostru, a fiului său credincios, Lucrețiu Pătrășcanu, asupra gravei greșeli, cu urmări neprevăzute, ale actului săvîrșit de liderul național-țărănist.

Evenimentele s-au precipitat după aceea. Urînrile se cunosc. Dar istoria i-a hărăzit acestui strălucit comunist să joace peste cîțiva ani un rol de seamă în momente de însemnătate crucială pentru soarta poporului român, pentru viitorul său luminos. La actul istoric de la 23 august 1944, în guvernele din primii ani de după eliberare, Lucrețiu Pătrășcanu și-a făcut cu prisosință datoria sa de comunist și de patriot înflăcărat.

⁹ Victor Mălin, *Frontul popular socializant ?* în „Cuvîntul liber”, nr. 44 din 7 septembrie 1935.

¹⁰ V. M., *Pe drumul frontului popular*, în „Manifest”, nr. 1 din 25 Ianuarie 1936.

¹¹ I. Vrăble, *Hotărîrile unui congres și lămurirea unei primejdii*, în „Atlas”, săptămînal Independent, nr. 7 din 19 aprilie 1936.

**SUR L'APPORT DES ÉCRITS PUBLICISTES DE LUCREȚIU
PĂTRĂȘCANU À LA LUTTE MENÉE AU COURS DE LA IVe
DÉCENNIE PAR LE PARTI COMMUNISTE ROUMAIN CONTRE
LE PÉRIL FASCIST ET POUR L'INDÉPENDANCE
ET LA SOUVERAINETÉ DU PAYS**

R é s u m é

Après avoir esquissé un aperçu biographique de Lucrețiu Pătrășcanu, militant marquant du Parti Communiste Roumain, et avoir passé en revue les principales directions de son activité en tant que publiciste pendant l'entre-deux-guerres, la communication s'oriente sur l'apport fourni par celui-ci à l'action visant à démasquer le fascisme allemand et italien et le danger qu'ils représentaient pour la paix, en général, et pour l'indépendance et la souveraineté de la Roumanie, en particulier.

Lucrețiu Pătrășcanu démontre qu'à cette époque les forces de la paix et de la démocratie étaient bien plus puissantes que les forces fascistes et qu'il était non seulement nécessaire mais aussi possible de barrer la route à la montée de ces dernières. Par ailleurs, analysant le rapport des forces de classe en Roumanie lors des années '30, il relève la nécessité de l'union de tous ceux qu'intéressait la défense du régime constitutionnel de notre pays, depuis les communistes jusqu'à la gauche libérale, sans distinction de nationalité, aux fins de défendre l'indépendance et la souveraineté nationales. Exprimant la position profondément patriotique du P.C.R., Lucrețiu Pătrășcanu soulignait avec force, dès 1935, que pour l'accomplissement de ce desideratum historique, il était nécessaire de réaliser le front populaire antifasciste qui devait réunir toutes les forces saines de la nation.

Les écrits publicistes de Lucrețiu Pătrășcanu de ces années-là s'inscrivent en tant que pages d'un patriotisme élevé dans l'histoire de notre parti.